

Дело C-349/23 [Zetschek]¹**Резюме на преюдициалното запитване съгласно член 98, параграф 1 от
Процедурния правилник на Съда****Дата на постъпване в Съда:**

6 юни 2023 г.

Запитваща юрисдикция:

Verwaltungsgericht Karlsruhe (Германия)

Дата на акта за преюдициално запитване:

24 април 2023 г.

Жалбоподател:

НВ

Ответник:

Bundesrepublik Deutschland

Предмет на главното производство

Директива 2000/78/ЕО — Непряка дискриминация основана на възраст —
Фиксирана обща пенсионна възраст — Отлагане на пенсионирането —
Понятието „обективно и обосновано оправдани“ в член 6, параграф 1, първа
алинея от Директива 2000/78/ЕО — Съгласуваност

Предмет и правно основание на преюдициалното запитване

Тълкуване на правото на Съюза, член 267 ДФЕС

Преюдициални въпроси

1. Представява ли непряка дискриминация, основана на възраст, по
смисъла на член 2, параграф 2, буква а) от Директива 2000/78/ЕО на Съвета

¹ Името на настоящото дело е измислено. То не съвпада с истинското име на никоя от страните в производството.

от 27 ноември 2000 година за създаване на основна рамка за равно третиране в областта на заетостта и професиите (ОВ L 303, 2000 г., стр. 16; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 6, стр. 7), когато по силата на член 48, параграф 2 от Deutsches Richtergesetz (Германски федерален закон за статута на магистратите, наричан по-нататък „DRiG“) федерален съдия не може да отложи пенсионирането си, въпреки че това е позволено на федералните служители, включително и на съдиите в провинция Баден-Вюртемберг?

2. Обхващат ли данните във връзка с член 6, параграф 1, първа алинея от Директива 2000/78/ЕО, изведени от общия контекст на съответната мярка, също такива фактори, които не се споменават изобщо в подготвителните материали и в целия законодателен процес, а са представени само в съдебното производство?

3. Как трябва да се тълкува понятието „обективно и обосновано оправдани“ в член 6, параграф 1, първа алинея от Директива 2000/78/ЕО и каква е неговата отправна точка? Изисква ли член 6, параграф 1, първа алинея от Директива 2000/78/ЕО двойна проверка на обосноваността?

4. Трябва ли член 6, параграф 1, първа алинея от Директива 2000/78/ЕО да се тълкува в смисъл, че от гледна точка на съгласуваността не допуска национална правна уредба, която забранява на федералните съдии отлагането на пенсионирането при положение че същото е позволено на федералните служители, включително и на съдиите в провинция Баден-Вюртемберг?

Цитирани разпоредби от правото на Съюза

Директива 2000/78/ЕО на Съвета от 27 ноември 2000 година за създаване на основна рамка за равно третиране в областта на заетостта и професиите (ОВ L 303, 2000 г., стр. 16; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 6, стр. 7), и по-специално член 1, член 2, параграф 1 и параграф 2, буква а) и член 6, параграф 1, първа алинея.

Цитирани разпоредби от национално право

Grundgesetz (Основен закон, наричан по-нататък „GG“), и по-специално член 95, параграфи 1 и 2

Richterwahlgesetz (Закон за избор на съдиите, наричан по-нататък „RiWG“), и по-специално член 1, параграф 1

Deutsches Richtergesetz (DRiG), и по-специално член 48, параграфи 1–3

Bundesbeamtengesetz (Закон за федералните служители, наричан по-нататък „BBG“), и по-специално член 51, параграфи 1 и 2; член 53, параграф 1 и параграф 1a, първо изречение

Baden-Württembergisches Landesrichter- und -staatsanwaltschaftsgesetz (Закон за съдиите и прокурорите в провинция Баден-Вюртемберг, наричан по-нататък „LriStAG“), и по-специално член 6, параграфи 1 и 2

Кратко представяне на фактите и производството

- 1 Жалбоподателят, роден на 20 септември 1960 г., е съдия в Bundesgerichtshof (Федерален върховен съд, Германия) и иска отлагане на пенсионирането си.
- 2 Като федерален съдия спрямо него се прилага фиксирана възрастова граница, която съгласно член 48, параграф 3, второ изречение от DriG е 66 години и четири месеца за родените през 1960 г. Законът не дава възможност на жалбоподателя да отложи пенсионирането си; напротив, член 48, параграф 2 от DriG изрично изключва това.
- 3 По отношение на федералните служители се прилага същата обща пенсионна възраст, а именно 67 години (вж. член 51, параграф 1 от BBG). Те могат обаче да отложат пенсионирането си с до три години при посочените в член 53 от BBG условия.
- 4 Спрямо съдиите в провинция Баден-Вюртемберг също се прилага обща пенсионна възраст, която съгласно член 6, параграф 1 от LriStAG понастоящем е 67 години. Съгласно член 6, параграф 2, първо изречение от LriStAG обаче съдиите могат по тяхно искане да отложат пенсионирането поради достигане на пенсионната възраст с до една година, но най-много до изтичането на месеца, в който съдията навършва 68 години.
- 5 С писмо от 30 септември 2021 г. жалбоподателят моли председателя на Bundesgerichtshof (Федерален върховен съд) да му съобщи датата на пенсионирането с решение, което подлежи на обжалване. С писмо от 7 октомври 2021 г. председателят уведомява съдията, че ще достигне общата пенсионна възраст от 66 години и четири месеца на 31 януари 2027 г., след което трябва да се пенсионира. Bundesministerium der Justiz (Федерално министерство на правосъдието) отхвърля жалбата на жалбоподателя срещу това решение.
- 6 Жалбоподателят поддържа пред запитващата юрисдикция искането си да може да упражнява функциите си на съдия в Bundesgerichtshof (Федерален върховен съд) и след достигането на законовата пенсионна възраст, като иска да се установи по съдебен ред, че не следва да се пенсионира след 31 януари 2027 г. Страните в производството спорят във връзка с правото на Съюза дали е налице дискриминация, основана на възраст, и ако има такава, дали тя е обоснована.

Кратко представяне на мотивите за преюдициалното запитване

- 7 Запитващата юрисдикция може да се произнесе по искането за съдебно установяване на жалбоподателя, че същият не следва да се пенсионира след 31 януари 2027 г., когато член 2, параграф 2, буква а) и член 6, параграф 1, първа алинея от Директива 2000/78 биха следвали да се тълкуват в смисъл, че не допускат уредена в националното законодателство фиксирана обща пенсионна възраст, каквато предвижда спорният в главното производство член 48, параграф 1 от DriG, или когато тези разпоредби на директивата биха следвали да се тълкуват в смисъл, че не допускат уреденото в националното законодателство изключване на възможността за отлагане на пенсионирането за федерален съдия, каквото предвижда спорният в главното производство член 48, параграф 2 от DriG.
- 8 Практиката на Съда изяснява, че фиксираната възрастова граница, каквато е установена за федералните съдии в член 48, параграф 1 от DriG, води до непряка дискриминация, основана на възраст (вж. само решение от 21 юли 2011 г., Fuchs и Köhler, C-159/10 и C-160/10, EU:C:2011:508, решение от 6 ноември 2012 г., Kommission/Ungarn, C-286/12, EU:C:2012:687 и решение от 3 юни 2021 г., Ministero della Giustizia (Нотариуси), C-914/19, EU:C:2021:430).
- 9 В това отношение е спорно обаче дали също е налице непряка дискриминация, основана на възраст, когато член 48, параграф 2 от DRiG не дава възможност на жалбоподателя да отложи пенсионирането си, въпреки че за федералните служители, включително съдиите в провинция Баден-Вюртемберг това е възможно.
- 10 В съдебното заседание Bundesrepublik Deutschland (Федерална република Германия) застъпва становището, че за отговора на въпроса дали е налице непряка дискриминация по смисъла на член 2, параграф 2, буква а) от Директива 2000/78 не трябва да се прави сравнение между жалбоподателя, който е федерален съдия, и федералните служители и съдиите във федералните провинции, тъй като съгласно член 95, параграф 2 от GG и член 1, параграф 1 от RiWG федералните съдии се избират съвместно от компетентния федерален министър и от комисията за избор на съдии и се назначават от федералния президент. Избирането от страна на комисията за избор на съдии, която се състои от 16 съответно компетентни министри на регионалните правителства, както и от 16 членове, избрани от Bundestag (Бундестагът, долна камара на федералния парламент), се различава от назначаването на федерални служители и съдии във федералните провинции основно с оглед на по-дългото време за провеждане на избора.
- 11 С оглед на общо формулираното приложно поле на директивата съдебният състав обаче е склонен да допусне по-специално сравнение между жалбоподателя в качеството му на федерален съдия и съдиите във федералните провинции (в провинция Баден-Вюртемберг) — в този смисъл

член 3, параграф 1 говори за „всички лица от публичния и частния сектор, включително публични органи“. Изтъкнатата от Bundesrepublik Deutschland разлика при назначаването на федералните съдии, съдиите във федералните провинции и федералните служители може да бъде взета предвид при обосноваването ѝ.

- 12 Отговорът на този въпрос е от значение за решаването на спора в главното производство. В случай, че различното третиране на жалбоподателя не се основава на характеристика, посочена в член 1 от Директива 2000/78, в националната правна уредба на член 48, параграф 2 от DRiG няма да бъде налице непряка дискриминация по смисъла на член 2, параграф 1 и параграф 2, буква а) от Директива 2000/78.
- 13 Съгласно член 6, параграф 1, първа алинея от Директива 2000/78 независимо от член 2, параграф 2 държавите членки могат да регламентират, че разлики в третирането на основание възраст не представлява дискриминация, ако в контекста на национално право те са обективно и обосновано оправдани от законосъобразна цел, включително законосъобразна политика по заетостта, трудов пазар и цели на професионалното обучение, и ако средствата за постигане на тази цел са подходящи и необходими.
- 14 Съгласно практиката на Съда държавите членки имат широко право на преценка по отношение на законосъобразната цел и средствата за постигане на тази цел. Освен това Съдът многократно е установявал, че от член 6, параграф 1 от Директива 2000/78 не може да се направи заключение, че национална правна уредба, която не посочва точно целите, които съгласно тази разпоредба могат да се считат за законосъобразни, може да бъде обоснована автоматично съгласно тази разпоредба. Достатъчно е други данни, изведени от общия контекст на съответната мярка, да позволяват установяване на целта, с която тя е приета, с оглед на упражняване на съдебен контрол за нейната законосъобразност, както и по отношение на това дали средствата, използвани за осъществяването ѝ, са подходящи и необходими (вж. решение от 12 януари 2010 г., Petersen, C-341/08, EU:C:2010:4, т. 39 и 40, решение от 5 март 2009 г., Age Concern England, C-388/07, EU:C:2009:128, т. 45 и решение от 16 октомври 2007 г., Palacios de la Villa, C-411/05, EU:C:2007:604, т. 57).
- 15 Във връзка с обосноваването на разликата в третирането въз основа на възрастта Bundesrepublik Deutschland изтъква в съдебното производство, че член 48, параграфи 1 и 2 от DriG служи за подходящото разпределение на възрастовата структура на магистратите, тъй като пенсионирането на по-възрастните служители дава достъп на начинаещите професионалисти до свободни длъжности. Освен това разпоредбата има предимство по отношение на управлението на персонала, защото смяната на служителите се осъществява последователно и предвидимо. Така на щат са съдии от всички възрастови групи и подходящите млади кадри могат да бъдат назначени навременно. По този начин по-възрастните съдии могат да

предадат опита си на по-младите колеги и в този смисъл да се осигури непрекъснато високо качество на работата на съдиите в обществен интерес. В същото време се взема предвид обществения консенсус, съгласно който след определен момент възрастните работещи трябва (и имат право) да се оттеглят, за да освободят работни места за по-младите колеги и начинаещи професионалисти. Към това се добавя и фактът, че в по-напреднала възраст физическата и умствената дейност се забавят, както показва опитът, и нарастват опасенията, че конкретните задачи повече не могат да се изпълняват адекватно, което е в ущърб на работодателя и на обществеността, както и в ущърб на отделния служител, който ще трябва да влага повече усилия за правилното изпълнение на задачите. Аспектите на бюджетната консолидация също следва до известна степен да могат да оказват влияние върху определянето на законосъобразните цели.

- 16 В съдебното заседание *Bundesrepublik Deutschland* изтъква по-специално възможността за планиране и предвидимост на смяната на служителите предвид спецификата при избора на федералните съдии.
- 17 Посочените фактори във връзка с обосноваването на разликата в третирането въз основа на възрастта не се откриват лесно в мотивите към закона. Само увеличаването на пенсионната възраст по член 48, параграф 1 от *DRiG* понастоящем на 67 години се обосновава трайно с демографските промени. От своя страна, нито от мотивите към закона, нито от протоколите от заседанията на парламента се извеждат данни за това каква законосъобразна цел преследва законодателят с изключването на възможността за отлагане на пенсионирането, което се съдържа в член 48, параграф 2 от *DRiG*. Следователно е спорно дали може да става въпрос за такива „други данни“, които могат да се изведат от общия контекст на съответната мярка.
- 18 Отговорът на този въпрос е от значение за решаването на спора в главното производство. В случай, че *Bundesrepublik Deutschland* не може да използва аргументите, представени само с писмени становища, то по отношение на член 48, параграф 2 от *DRiG* няма да са налице данни, които да могат да се използват за обосноваването на непряката дискриминация, основана на възраст, по смисъла на член 6, параграф 1, първо изречение от Директива 2000/78.
- 19 Относно характеристиката „обективно и обосновано оправдани“ е спорно точно какво значение се отдава на това понятие. Въпросът възниква във връзка с обстоятелството, че в германското право се застъпват различни становища на какво се основава тази характеристика — на разликата в третирането, основана на възраст, или на законосъобразната цел — и по какъв начин следва да се тълкува това понятие.
- 20 Освен това запитващата юрисдикция моли за изясняване на въпроса дали член 6, параграф 1 от Директива 2000/78/ЕО изисква двойна проверка на

обосноваността, и в случай, че се отговори утвърдително на този въпрос — коя е отправната точка на проверката, след като тази характеристика се среща два пъти в текста на посочената разпоредба на директивата.

- 21 Отговорът на този въпрос е от значение за решаването на спора в главното производство. Всъщност точното разбиране на понятието дава възможност на съдебния състав да провери по-специално дали изключването на възможността за отлагане на пенсионирането, която се съдържа в член 48, параграф 2 от DRiG, може да издържи на съдебна проверка с оглед разпоредбите на правото на Съюза.
- 22 Накрая пред съдебния състав се поставя въпросът дали изключването на възможността за отлагане на пенсионирането, уредено в член 48, параграф 2 от DRiG, което е в сила за федералните съдии, е несъгласувано с оглед на член 6, параграф 1, първа алинея от Директива 2000/78, в сравнение с член 53 от BBG, който позволява на федералните служители да отложат пенсионирането си при посочените в тази разпоредба условия, и в сравнение с член 6, параграф 2, първо изречение от LRiStAG, който дава тази възможност на съдиите в провинция Баден-Вюртемберг.
- 23 С оглед на федералната структура на Bundesrepublik Deutschland и на произтичащата от това различна законодателна компетентност по отношение на регламентирането на пенсионирането за служители и съдии, пред съдебния състав се поставя въпросът дали въобще може да се разглежда съгласуваността между разпоредбите на федералното законодателство и разпоредбите на законодателството на провинциите, които предвиждат друго. Така, от една страна, Съдът подчертава, че федералното разпределение на компетенциите на дадена държава членка не може да се поставя под въпрос, тъй като то ползва защитата, предоставена с член 4, параграф 2 ДЕС (вж. решение от 12 юни 2014 г., Digibet и Albers, C-156/13, EU:C:2014:1756, т. 34). От друга страна, държава членка не може да се позовава на разпоредби, практики или фактически положения от вътрешния си правен ред, за да оправдае неспазването на задължения, които произтичат за нея от правото на Съюза (вж. решение от 8 септември 2010 г., Carmen Media Group, C-46/08, EU:C:2010:505, т. 69).
- 24 Освен това съдебният състав си поставя въпроса дали с оглед на член 6, параграф 1, първа алинея от Директива 2000/78 разпоредбата на член 48, параграф 2 от DRiG е несъгласувана по отношение на член 53 от BBG, тъй като федералният законодател позволява на федералните служители да отложат пенсионирането си в полза на гъвкавия, ориентиран към семейството и здравословен труд, но същият законодател не позволява това на федералните съдии, въпреки че при тях в еднаква степен е възможно да има намаляване на пенсията въз основа на непълното работно време или времето на отпуск по семейни причини. С други думи, на едно и също основание, от една страна, се облекчават условията за отлагането на пенсионирането, както е по отношение на федералните служители (вж.

член 53, параграф 1а от ВВГ), а от друга страна, категорично се изключва възможността за отлагане на пенсионирането по отношение на федералните съдии.

- 25 Отговорът на този въпрос е от значение за решаването на спора в главното производство. В случай, че от тълкуването на член 6, параграф 1, първа алинея от Директива 2000/78 следва, че във връзка със съгласуваността не допуска националната правна уредба на член 48, параграф 2 от DriG, жалбоподателят може да постигне исканото установяване по съдебен ред, че не следва да се пенсионира след 31 януари 2027 г.